

MORALNA ŠIBKOST ZDRUŽENIH DRŽAV

Najnovejši črnski nemiri, zlasti sedanji v Detroitu, so spet v ostri osvetljavi razkrili čudno notranjo šibkost Združenih držav, ki veljajo za največjo vojaško silo na svetu in so dolgo veljale tudi za vzorno demokracijo. Kako je mogla taka država dopustiti, da je prišlo tako daleč in da se vrste črnski upori kar drug za drugim, po verižni reakciji od mesta do mesta, in da zajema tudi že največja mesta kaos s pustošenji, požiganjem, ropanjem in pouličnimi bitkami ob ohromitvi tovarn in vsega gospodarskega življenja?

Poleg tega si tudi največji prijatelj Združenih držav ne more tajiti, da je njihov ugled v svetu zadnja leta močno padel in da je danes tako nizek kakor morda še nikdar v zgodovini Združenih držav.

ISTE KORENINE

Če skušamo analizirati vzroke za ta dva pojava, ki dozdevno med seboj nista v direktni zvezi, pridemo nujno do spoznanja, da imata v resnici oba iste korenine. Oba sta posledica nekake moralne paralize, ki je zajela vodilno plast ameriške družbe v obliki najhujšega oportunitizma in konjunkturizma. V ameriški družbi je zmanjkalo volje in odločnosti, da bi odkrito in pošteno reševala probleme doma in v svetu.

Črnski problem v Združenih državah je že star in bilo je napravljeno že več krepkih poskusov, da bi ga rešili. Prvi tak poskus je bil Lincolnov zakon o odpravi suženjstva. Lincoln se ni ustrašil državljanske vojne, da je pripomogel svojemu zakonu do veljave. Drugi tak velik poskus je bil napravljen pod Kennedyem, da bi pripomogli črncem do popolnih državljskih pravic. Tu pa je ostalo v glavnem pri teoriji, morda tudi zaradi Kennedyeve smrti (in eden izmed vzrokov za njegov umor je bil morda prav ta).

Ni pa bil napravljen še noben resen poskus za gospodarsko in človeško enakopravnost črncev. Ameriška bela družba jih ne sprejme med se. Črncem dobi normalno samo podrejena dela in delo dobi samo, če ni za isto delo na razpolago belih delavcev. Tega ne določa noben zakon. Toda to je nenapisan zakon ameriške družbe, zakon, ki ga diktira rasno sovraštvo. In ameriška družba, njena vodilna plast, ni sposobna, da bi se temu uprla in napravila tem krivicam konec.

PRAZNI IZGOVORI

Zaman so izgovori, da ni mogoče s silo uveljaviti črnske enakopravnosti proti volji in razpoloženju bele večine. Velik del belcev, najbrž velika večina, nima ničesar

proti črncem. Rasistična manjšina je tista, ki jih hoče držati v stanju zapostavljenosti, iz nekake rasne ošabnosti, ki pa v resnici ni drugega kakor skupek bedastih in že davno preživelih predsodkov. Toda tudi mnogi drugi zakoni niso priljubljeni in državljani modernih držav ne vriskajo od veselja, kadar so objavljeni, npr. zakoni o uvedbi novih davkov, o vojaški službi itd. in vendar se jim vsi pokoravajo brez upiranja in nasilja.

Zakaj si domišljajo ameriški zakonodajavci, da se bo bela večina uprla ravno do sledno izvedeni črnski enakopravnosti? Zato, ker so podlegli oportunitizmu in se jim zdi, da se je vendar bolje zameriti črncem kakor belim rasistom, ki imajo dozdevno več političnega vpliva kakor mase črncev brez volivne pravice ali takih, ki se svoje volivne pravice ne upajo poslužiti iz strahu pred nasiljem rasistov.

ZDRUŽENE DRŽAVE PODPIRAJO DIKTATURE

Ta oportunitizem ameriških zakonodajavcev in vladajočih seveda ni osamljen pojav, ampak se odraža v vsej ameriški politiki, tudi zunanji. Danes smo priče, da Združene države očitno podpirajo celo vrsto najhujših diktatur v svetu, od poblaznega

Duvaliera v Haitiju do krvolokov v Saigonu in Seulu — da omenimo samo tri najočitnejše primere. Vemo pa, da se opira na ameriški denar in orožje še cela vrsta drugih diktatorjev, kot Franco, krvoločni Mobutu v Kongu, grška generalska diktatura, diktatura v Turčiji itd. Teško bi navedli primer, da se je kaka nerazvita država pod vplivom ameriškega denarja in ameriškega političnega pritiska začela razvijati v demokracijo, lahko pa bi našli celo vrsto držav, ki so postale ali ostale diktature z ameriško pomočjo. Vse to zaradi oportunitizma ameriških vladajočih krogov, ki vidijo v diktaturah »stabilnost«, boje pa se dinamičnega strujenja demokratičnih sil.

Zato niso nikjer v svetu Združene države tiste, ki bi podpirale osvobodilne sile proti diktatorskim režimom, pa naj so levi ali desni; povsod so v svojem oportunitizmu vežejo rajši z diktaturami in jih preskrbujejo z denarjem in orožjem ter »gospodarsko pomočjo«, ter jim tako direktno ali indirektno pomagajo v boju proti osvobodilnim silam. Tako je bilo svoj čas na Kubi, tako je bilo v Alžiriji in še marsikje drugje. Ne verujejo v moč osvobodilnih sil. Kadar pa te zmagajo, ameriška vlada hiti navezovat stike z novimi režimi. Toda ta (Nadaljevanje na 3. strani)

Papeževo potovanje v Turčijo

Svetovni mir in združitev krščanskih Cerkva sta gavna namena, ki sta pripravila papeža Pavla VI., da se je podal na več daljših potovanj. Obiskal je Sveto deželo, Indijo, Severno Ameriko (in sedež Organizacije Združenih narodov) ter Fatimo na Portugalskem.

V torek pa je odletel na obisk v Turčijo. Ob deseti uri ga je svečano sprejel na letališču v Istanbulu turški predsednik Cevdet Sunay. Ganljiv je bil objem in poljub miru s carigrajskim pravoslavnim patriarhom Atenagorjem.

Po prisrčnih uradnih pozdravih se je papež odpeljal na sedež apostolske nunciature, v stanovanje, kjer je prebival Janez XXIII., ko je bil še vaticanski zastopnik pri turški vladi. Nato je papež odšel v katedralo cerkev, kjer je v nagovoru dejal, da je prvi namen tega potovanja navezati stike s krščansko pravoslavno Cerkvijo. Tretji uradni obisk je bil namenjen v vladni palači republiškem predsedniku. Visoka sobesednika sta govorila tudi o napetosti na Srednjem Vzhodu in o položaju

svetih krajev, ki naj bi dobili priznan mednarodni značaj.

Po obisku carigrajskih zgodovinskih znamenitosti sta se srečala papež katoliške Cerkve in ekumenski patriarh pravoslavne Cerkve na 2-urnem razgovoru v patriarhovi palači. Papež je na sestanku izjavil: »Bodi volja Gospoda, ki nam je že drugič dovolil izmenjavo poljuba miru, da razsvetljuje in vodi naše korake.« Patriarh Atenagora je pa odvrnil: »Bog nam je ukazal, da odstranimo ovire, ki nas ločijo,« in je dodal, da se mora katoliško in pravoslavno občestvo zblíževati, druge krščanske Cerkve ji ma bodo sledile.

Glavni poudarek tem zgodovinskim izjavam pa je dal skupni verski obred v pravoslavni cerkvi. Papež je tudi izročil patriarhu latinsko pisano poslanico, da sta liturgična in duhovna skupnost dokazali, kako mora biti vedno bolj tesna in bratska skupnost med obema cerkvenima občestvoma.

Patriarh Atenagora bo nadaljeval razgovore v tem duhu med svojim bližnjim obiskom v Rimu.

RADIO TRST A

• **NEDELJA**, 30. julija, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do redelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše — Pripovedke iz davnine: »Bratec Jaglenc in sestrica Rutvica«. Napisala Ivana Brlič-Mažuranič, prevod in dramatisacija Dese Kraševac; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 14.45 S pesmijo naokrog; 16.00 »Pred poroko«. Igra v treh dejanjih. Napisala Clotilde Masci; 19.15 Nedeljski vestnik; 19.30 Otroški zbor iz Trnovega pri Ljubljani, vodi Majda Hauptmann; 20.30 Iz slovenske folklorne — Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico avgusta«; 21.00 Kromatična fantazija, večerni koncert zabavne glasbe; 22.10 Sodobna glasba; 22.45 Antologija jazza.

• **PONEDELJEK**, 31. julija, ob: 11.50 Zvočne razglednice; 12.00 Počitniška srečanja; 13.30 Priljubljene melodije; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Starokrščanske bazilike: »Sv. Peter v Vatikanu«; 18.30 Peter Iljič Čajkovski: Koncert za violino in orkester; 19.05 Jaš Gawronski — Anketa o Poljski: »Film, slikarstvo ter glasba«; 21.00 Slike iz narave v slovenskem pripovedništvu: »Ivan Cankar«, pripravil Franc Jeza; 21.15 Znani pevci; 22.00 V plesnem ritmu; 22.40 Samospevi za glas in klavir.

• **TOREK**, 1. avgusta, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne — Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico avgusta«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Ne vse, toda o vsem; 18.00 Zborovske skladbe Vasilija Mirka; 18.30 Koncertisti naše dežele: 19.00 »Od Apeninov do Andov«. Mladinska zveza, napisal Edmondo De Amicis, prevedla in dramatisirala Lelja Rehar, 1. oddaja; 20.35 Izbor iz operete »Eva« Franza Leharia; 21.15 Motivi, ki vam ugaajo; 22.20 Igra ansambel Dragotina Lavrenčiča; 22.5 Črni cvet, jazzovska revija.

• **SREDA**, 2. avgusta, ob: 12.10 Žena in dom; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 »Penicilin in antibiotična era«, pripravil dr. Rafko Dolhar; 18.30 Sopranistka Dolores Ivanoich, pri klaviru Marijan Livovšek; 20.35 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.10). Knjižne novosti — Renato Ghiotto: »Scacco alla regina«, ocena prof. Martina Jevnikarja; 22.25 Nekaj jazza; 22.5 Večerne melodije.

• **ČETRTEK**, 3. avgusta, ob: 12.00 Antonio Fogazzaro: »Mali stari svet«. Prevod in radijska priredba Martina Jevnikarja. Deveta in zadnja oddaja. Izvajajo dijak slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddaja vodi Jože Peterlin; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Odvetnik za vesolje; 18.00 Novi zbor »Montasio« iz Trsta, vodi Mario Macchi; 18.30 Simfonične skladbe našega stoletja; 19.00 Zlata skrinjica — otroške pesmi in skladbe. Napisala Dese Kraševac; 19.15 Razkuštrane pesmi; 20.35 »Vilemir«. Povest iz turških časov, napisala Lea Fatur, za radio dramatisiral Edi Martinuzzi. Igra RO., režira Jože Peterlin; 22.15 Ansambel »Tamburica«; 22.30 Skladbe davnih dob; 22.45 Romantične melodije.

• **PETEK**, 4. avgusta, ob: 12.10 Med tržnimi stojnicami, pripravil prof. Tone Penko; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Kam v nedeljo?; 18.30 Slovenski solisti. Hornist Jože Falout, pri klavirju Gita Mally; 19.00 Zbor »Emil Adamič« iz Ljubljane, vodi Marko Munih; 20.35 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Zvočna paleta; 22.30 Magija glasbil v jazzu; 23.00 Nežno in tiho.

• **SOBOTA**, 5. avgusta, ob: 11.50 Orkestri lahke glasbe; 12.10 Alpska jezera: »Gardsko jezero«, pripravil Dušan Pertot; 12.30 Semenj plošč; 14.45 Pojeta Gaby Novak in Johnny Dorelli; 15.00 Glasbena oddaja za mladino; 16.00 Avtoradio — Oddaja za avtomobiliste; 16.30 Pravljice slovenskih avtorjev: »Kdo je napravil Vidku srajčico«. Napisal Fran Levstik; 17.50 Ne vse, toda o vsem; 18.00 Ljudske pesmi z Gorenjske; 18.30 V svetu jazza; 19.00 Počitniška srečanja; 19.15 Igra pianist Carmen Cavallaro; 19.30 Nastopi zabavnih ansamblov na Radiu Trst; 20.35 Teden v Italiji; 21.00 Aleksander Marodič: Dogodivščine in spomini tajne vojne: (1) »Primer Wilhelma Seebolda«; 21.25 Vaški ansambli; 22.15 Skladatelj, ki so se navdihovali pri ljudski glasbi; 22.45 Za prijeten konec tedna.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Grabiš« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Upor črncev v Detroitu

V Detroitu, v petem največjem mestu Združenih držav, ki šteje nad 2 milijona prebivalcev, so povzročili črnici pravi upor s streljanjem s streh, požiganjem in ropanjem trgovin. Izbruhnulo je na stotine požarov. Gost dim se vleče nad mestom. Velik del prebivalcev se je umaknil iz mesta, ki izgleda kot bojišče. Krajevna policija ni mogla zadušiti nemirov, zato je guverner Michigan George Romney zaprosil za pomoč zveznih čet. Predsednik Johnson je poslal tja več tisoč padalcev. Skupno nastopa proti črncem okrog 13.000 pripadnikov narodne straže, policije in vojaštva. Črnici so oboroženi največ s »steklenicami Molotov«. Do srede popoldne, po treh dneh nemirov, je bilo ubitih 33 ljudi. Vendar imajo policisti in vojniki ukaz streljati samo v najnujnejših primerih, da bi ne spravili črncev še v večji obup. Ranjenih je 2500 ljudi, aretiranih pa več kot 2000.

Nemiri so se razširili tudi na nekatera druga mesta, zlasti na Grand Rapids (tudi v Michiganu), Rochester (New York) in Newark (New Jersey), kjer je že prejšnje dni prišlo do nemirov.

PRESEDNIK SARAGAT BO OBISKAL KANADO, ZDRUŽENE DRŽAVE IN AVSTRALJO

Na Quirinalu so uradno naznanili, da bo predsednik Saragat uradno obiskal Kanado, na povabilo kanadskega generalnega guvernerja, in sicer v zvezi s praznovanjem stoletnice kanadske konfederacije. Obisk bo trajal od 11. do 15. septembra. 13. septembra se bo predsednik udeležil slovesnosti »italijanskega dneva« na Svetovni razstavi v Montrealu.

Ameriški predsednik Johnson pa je povabil Saragata tudi v Združene države. Sestala se bosta 19. septembra. Od tam bo odpotoval predsednik Saragat na uradni obisk v Avstralijo. Obisk tam bo trajal od 25. septembra do 1. oktobra. Predsednika Saragata bo spremljal na obisku v vseh treh državah zunanji minister Fanfani.

Nasser bi se pogajal?

Egiptovski predsednik Nasser je imel velik govor, v katerem je prikazal položaj Egipta po izgubljeni vojni z Izraelom, seveda kakor ga on vidi in presoja. V splošnem ni uporabljal preveč bojevitih besed, četudi je govoril o »nadaljevanju boja«. Dal je razumeti, da bi bil pripravljen tudi na pogajanja, a bolj z Američani kot z Izraelci. Egipčanom je naznanil, da si bodo morali zelo stisniti pas, če hočejo, da bo država ozdravela od udarcev. Glavno krivdo za poraz je indirektno zvrnil na generale, češ da niso poslušali njegovih opozoril, naj bodo pripravljeni na nenadni izraelski udarec. Obtožil pa je tudi Američane, da so z nekimi pogajanjmi uspravili Egipčane.

TEDENSKI KOLEDARČEK

30. julija, nedelja: Krilan, Julita
31. julija, ponedeljek: Ignac, Ognjeslav
1. avgusta, torek: Peter, Dedomir
2. avgusta, sredo: Bojan, Alfonz
3. avgusta, četrtek: Lidija, Dobrinka
4. avgusta, petek: Dominik, Nedeljko
5. avgusta, sobota: Marija Snež., Marinka

DR. ANTON VRATUSA — NOVI PREDSTAVNIK SFRJ PRI ZDRUŽENIH NARODIH

Za stalnega predstavnika SFRJ pri Združenih narodih v New Yorku kot izredni in pooblaščen veleposlanik je bil imenovan dosedanji poslanec zveznega zbora zvezne skupščine v Beogradu, dr. Anton Vratuša. Dr. Vratuša je Slovenec, doma v Murski Soboti, kjer se je rodil pred 52 leti. Na ljubljanski univerzi je dokončal filozofijo.

DE GAULLE PODŽIGA KANADSKE FRANCOZE K ODCEPITVI

General De Gaulle je iznenada prekinil svoj uradni obisk v Kanadi in se vrnil v Pariz. Ta dogodek, ki najbrž nima primera v zgodovini diplomatskih odnosov, je v zvezi z drznimi izjavami francoskega državnega predsednika med njegovim obiskom v Montrealu in Danaconu, v mestih kanadske dežele Quebec, kjer je večina prebivalstva francoskega jezika. Ko je govoril tamkajšnjemu ljudstvu, je general med drugim dejal: »Zapomnite si, da ste del francoskega naroda in da morate biti odvisni samo od samih sebe... Tu, kot tudi drugod po svetu, prisostvujemo, kako prihaja na površje ljudstvo, ki hoče odločiti o svoji usodi, ki si hoče samo krojiti svojo usodo... Tudi država, od koder so prišli vaši predniki, je doživela globok obnoven razvoj in je zato več kot naravno, da zdaj vliva pogum vašim težnjam.« Svoj govor je De Gaulle zaključil z vzklikom: »Živel svobodni Quebec!«

Glede na te drzne izjave, ki so očitno spodbujale k separatizmu in odločno podprle separatistično gibanje francosko govorečih Kanadčanov, je ministrski predsednik Lester Pearson sklical sejo vlade. Po seji je izjavil, da so De Gaullovo izjavo nesprejemljive in da dajejo potuho tisti neznatni manjšini, ki si je zastavila za cilj uničenje Kanade.

To je generala verjetno tako užalilo, da je prekinil obisk in se vrnil v domovino.

Opazovavci si razlagajo njegov govor tako, da je Egipt razočaran nad Sovjetsko zvezo, ki je izgubila boj na izrednem zboru Združenih narodov v New Yorku, kjer je na koncu prišlo celo do očitnega razkola med Sovjeti in arabskimi državami, ker so glasovali vsak za drugo resolucijo. Izredni zbor se je končal tako brez sklepa o umiku izraelskih čet in o vsej zadevi bo spet razpravljal samo Varnostni svet. Očitno je Sovjetska zveza tudi dala vedeti Arabcem, da jih ne bo naravnost, z oboroženo intervencijo, podprla v morebitnem nadaljevanju vojne proti Izraelu. Sami pa bi Arabci spet potegnili krajšo. To je verjetno vzrok, da je začel Nasser govoriti nekoliko bolj umirjeno.

NOVI PRIOR KARTUZIJE PLETERJE

Za novega priorja kartuzije Pleterje je bil izvoljen pater Janez Drolc. Njega in dosedanjšega priorja dr. Edgarja Leopolda-Ladova sta sprejela na vljudostni obisk predsednik skupščine SR Slovenije in predsednik izvršnega sveta Stane Kavčič.

20. Slovenski tabor na Repentabru

V nedeljo popoldne je bil na Repentabru 20. slovenski tabor, na katerem so se zora- u katojsko usmerjeni Slovenci s tržaške- ga in iz drugih zamejskih krajev predvsem zato, da bi na njem počastili 1200-letnico pokristjanjenja slovenskega naroda. Vreme je bilo prireditvi izredno naklonjeno. Krasen, četudi nekoliko vroč dan je pomenil blesteč okvir zanjo. Kljub vročini zadnjih dni je tržaški Kras se vedno pogreznjen v bujno in sveže zelenje, da je v resnici bolj podoben džungli kakor tistemu, kar si navadno predstavljamo pod Krasom. To morje zelenja blazi vročino in je napravilo pot prijetno tudi tistim, ki so jo od zadnje postaje openskega tramvaja ali od drugod peš mahnili na Repentabor. Lahko se reče, da je bil njihov izlet celo še prijetnejši kakor tistih, ki so prihiteli tja z avtomobili ali avtobusi, ker so imeli več užitka od lepe narave.

Mogočno zidovje cerkve s tako pomenljivim in simbolnim pomenom — Repentabor — je kipelo v globoko sinje nebo, po katerem so plule jate ptic, in že od daleč pomenilo kažipot in cilj vsem številnim udeležencem. Ob petih popoldne so bile večernice, pri katerih je bilo naglašeno, da praznujemo s tem taborom spomin na pokristjanjenje našega tabora. Množica, ki je napolnila cerkev, je pobožno molila in pevala Marijine pesmi.

Medtem je vročina že znatno popustila in tako se je množica zbirala pred cerkvijo v čisto prijetnem ozračju, ki sta ga še blažila višina Repentabra in lahen vetrič. Bilo je živahno in veselo. Srečavali in pozdravljali so se znanci, ki se že dolgo časa niso videli. Morda jih pripelje skupaj ravno ta vsakoletni tabor na Repentabru. Drugi so občudovali lep razgled po slovenski zemlji na obeh straneh meje. Pri vhodu na cerkveno dvorišče so se utaborili s svojimi stojnicami repentaborski gostilničarji in ponujali okusen domači pršut in teran ter druge pijače. Po pravici rečeno, jim ni bilo treba posebno ponujati, ker so imeli ves čas gnečo okrog sebe.

Okrog šestih se je začel spored. Napovedovala je gospodična Matejka Peterlin. Kot

DEBATA O JUŽNI TIROLSKI V POSLANSKI ZBORNICI

V poslanski zbornici v Rimu je sprožila vlada veliko debato o svoji politiki glede južnotirolskega vprašanja. Zelela je opravičiti svojo politiko v očeh parlamentarcev in javnosti ter dobiti od zbornice zaupnico o njej. Ministrski predsednik Moro bo obširno obrazložil vladne poglede na to trnjevo vprašanje.

Iz njegovih dosedanjih izjav je razvidno, da bi vlada predvsem rada, da bi se Južni Tirolci za vedno odrekli misli na združitve z Avstrijo. Šele pod tem pogojem jim je vlada pripravljena dati neko avtonomijo.

—0—

V Kremsu v Dolnji Avstriji so aretirali Tirolca prof. Norberta Burgerja, ki velja za voditelja teroristične aktivnosti na Južnem Tirolskem. Aretirali so ga zaradi dveh intervjuvov, v katerih je izjavil, da »bodo morale še pokati bombe« na Južnem Tirolskem. Ni še znano, če bo ostal v zaporu ali ga bodo izpustili.

prvi je prišel na oder župan repentaborske občine g. Mihael Guštin, ki je pozdravil zborovalce in izrekel svoje veselje, da se praznovanje velikega jubileja pokristjanjenja našega naroda vrši na tleh njihove občine.

Takoj nato je nastopil cerkveni mešani pevski zbor iz Stoblanka v Slovenski Benečiji. Predstavil ga je tamkajšnji župnik, gospod Lavrenčič. Govoril je v starem lepem beneško-slovenskem narečju. To in pa govornikova duhovita šegavost sta v hipu osvojila vse navzoče. Izrekel je veselje svoje in svojega pevskega zbora, da lahko nastopijo na taki proslavi, in obljubil, da bodo še prišli, »če bo njihov nastop všeč«. Povdaril je, da ne gre za kako umetniško pevsko skupino, ampak za pravi ljudski pevski zbor. Toda ko so nato zapeli pevci iz Stoblanka, je vsa množica zavzeto prisluhnila. Res, peli so stare ljudske pesmi in po ljudsko, a tako lepo in v pravem ljudskem duhu, kakor se to danes le še zelo poredko sliši. Iz njihovega petja je bilo čutiti dušo naše Slovenske Benečije. Zapeli so štiri stare ljudske pesmi ob spremljavi harmonike in tolkala, na katera sta igrala

Jožef Namor in njegova hčerka Dorina. Zaigrala sta tudi sama neko harmonizacijo.

Zbor iz Stoblanka je ustvaril pravo razpoloženje na taboru. Bil je deležen dolgih aplavzov. Poslušavcem je bilo samo žal, da je nastopil le enkrat. Radi bi bili slišali še kako pesem štolblanških pevcev. Upamo pa, da niso zadnjič nastopili na repentaborskih taborih in da jih bomo tudi drugače še lahko poslušali na naših prireditvah. Vedno nam bodo dragi gostje.

Zatem je nastopil godalni kvintet »Pleides«, ki ga sestavljajo openski študentje. Zaigral je moderne ritme.

Potem je stopil na oder g. Jurak in pozdravil zborovalce v imenu goriških Slovencev. Tudi on je naglasil pomen praznovanja 1200-letnice in slovenske narodne zavesti in enotnosti ter krščanske vere, ki nas je uvrstila v krog evropskih kulturnih narodov.

Sledil je nastop moškega pevskega zbora »Fantje izpod Grmade«, pod vodstvom Ivota Kralja. Zapeli so prav lepo nekaj starih umetnih pesmi. Ob tej priložnosti pa smo občutili pomanjkanje sodobnih pesmi, ki bi bile primerne za take slovenske narodne praznike. Pesmi iz čitalniške dobe zvenijo s svojimi romantičnimi melodijami, še bolj

(Nadaljevanje na 4. strani)

Moralna šibkost Združenih držav

(Nadaljevanje s 1. strani)

krat je že prepozno, ker ni mogoče pozabiti, kako so prej podpirale njihove nasprotnike. V tem je tudi iskati vzrok globokega sovraštva Fidela Castra do Združenih držav in zasvoženost Združenih držav v latinski Ameriki.

PONIZEVANJE PRED DIKTATURAMI

Največja vojaška in gospodarska sila sveta se je ponižala do tega, da si skuša pridobivati naklonjenost vsakovrstnih diktatur in korumpiranih režimov in da kot kak branjevec tehta, komu se spleča zameriti in komu ne. Zato vedno že vnaprej vemo, da bo avtomatično potegnila s tistim, ki ga smatra po številu, bogastvu ali orožju za močnejšega. Edino merilo njenega ravnanja v svetu je njena lastna dozdevna korist, ne pa moralni kriteriji. Zato ostane brezbržna tudi do najočitnejših primerov brezpravja in nasilja v svetu, takoj pa priskoči, če meni, da lahko s kako »pošiljko« ali z nekaj milijoni dolarjev požanje kako politično ali gospodarsko korist in si pridobi naklonjenost kakega diktatorja.

TO VPLIVA NA VSO ZAHODNO POLITIKO

Vse to močno vpliva na vso zahodno politiko v svetu. Ker npr. Združenim državam ni do tega, da bi se še bolj zamerile Arabcem, mirno gledajo, kako ostaja Sueški prekop zaprt in se vsipujejo vanj mase saharskega peska, namesto da bi se z odločno akcijo zavzele za to, da bi postal spet odprt. Zaradi zaprtega Sueškega prekopa imajo evropska gospodarstva, tudi italijansko in jugoslovansko (Splošna plovba v Kopru!) ogromno škodo. Toda Združenih držav to ne briga.

Če bi bile pravočasno in dovolj odločno nastopile proti zaporu Akabskega preliva, bi ne bilo prišlo do vojne med Arabci in Izraelci. Toda v svojem oportunističnem, da se ne zamerijo Nasserju, so se obotavljale in onemogočile skupno izjavo pomorskih sil.

Tako je izbruhnila kriza. Ne verujemo, da so podprle Izraelce. To ni v slogu ameriškega oportunizma. Prodale so jim kvečjemu orožje — za denar, kakor so to storile tudi druge države. Toda ameriška vlada se boji zameriti masam judovskih volivcev v New Yorku in drugod, zato tudi ne nastopi proti Izraelu.

Iz političnega oportunizma se kažejo Združene države danes brezbržne do usode zatiranih narodov v Sovjetski zvezi ali do usode tibetanskega naroda, ki je žrtev genocida, kajti oportunistični račun jim kaže, da se jim bolj spleča imeti ali iskati dobre sike z režimoma v Moskvi in Pekingu.

In iz golega oportunizma ter pomanjkanja idej se ne potrudijo, da bi napravile konec vojni v Vietnamu s tem, da bi dopustile, da prevzamejo oblast v Saig nu demokratične ljudske sile, ki bi izvedle svobodne volitve. Washington ne zaupa tem demokratičnim silam. Bolj zaupa južnovietnamskim generalom, ki ne bodo nikdar sposobni, da bi politično rešili vietnamski spor.

POZITIVEN NAUK

Človeku, ki ljubi Združene države zaradi vsega tistega, kar so že pomenile in kar so že dale svetu, je hudo v srcu, ko vidi to moralno stagnacijo in celo degradacijo, ves ta oportunizem, ki se je nakopičil v središčih ameriškega življenja, in se zama ozira po znakih, ki bi kazali na boljše. Vendarle pa se lahko potegne iz tega tudi pozitiven nauk: da najmočnejša država sveta ni nujno tudi vodilna v moralnem in političnem pogledu in da je najbolje, da srednje in majhne države in narodi direktno posežejo v svetovno dogajanje, ne pa samo kot priklopniki ameriške ali sovjetske sile, oportunizma in državnega egoizma. Edino tako je upati, da se bo svet počasi izvil iz sedanje zagate, v katero ga je spravil egoizem dveh največjih sil.

9 Tržaškega

Likovna razstava in partizanski shod

V Bazovici bodo v soboto odprli likovno razstavo s partizansko tematiko, pri kateri bodo sodelovali slikarji in kiparji iz vse dežele Furlanije-Julijske krajine. Razstavo prireja partizansko združenje ANPI, v častnem prireditvenem odboru pa so med drugimi predsednik deželne vlade Berzanti, predsednik deželne sveta De Rinaldini, predsednik tržaške pokrajine Savona, tržaški župan Spaccini in vsi ostali župani s Tržaškega.

ANPI prireja v Bazovici ob tej priložnosti tudi mednarodni partizanski shod, ki se ga bodo udeležili tako bivši partizani iz notranjosti Italije kot tudi iz inozemstva. Shod se bo začel v soboto zvečer in zaključil v nedeljo zvečer.

—0—

V BLAG SPOMIN

V torek je nenadoma umrl na Opčinah Jože Strukelj, prokurist »Banche d'America e d'Italia« v pokoju. Pokojnik je bil tipična dobričina tržaškega slovenskega življa. Studiral je v Pulju, potem ga je vojna vihra zanesla na gališko in tirolsko fronto. Po vojni je postal višji bančni uradnik. Zadnja leta je užival zasluženi pokoj na Proseku in nato na Opčinah. Upal je, da bo užival pokojnino toliko let, kolikor je bil na banki uslužben.

Kljub dobri volji mu je usoda pretrgala nit življenja sredi njegovega najbolj optimističnega življenja. Pokojniku, ki je bil vedno tudi zvest naročnik našega lista, bomo ohranili blag spomin.

VIDALI IN BERNETIČEVA NE BOSTA VEČ KANDIDIRALA

Pri najvidnejšem predstavništvu tržaške komunistične stranke bodo v nekaj mesecih nastale precejšnje spremembe. Pred dnevi je namreč izšlo uradno strankino sporočilo, v katerem je med drugim napovedano, da ne bosta več kandidirala na političnih volitvah spomladi 1968. leta senator Vittorio Vidali in državna poslanka Marija Bernetič Oba sta sama zaprosila strankino vodstvo, naj ju ne kandidira več na bližnjih političnih volitvah in naj jima raje poveri nove funkcije v stranki.

V poročilu je tudi napovedano, da bo spomladi glavni kandidat za poslansko zbornico prof. Paolo Sema, dosedanji deželni svetovavec in pokrajinski strankin tajnik. Ostali kandidati za politične in deželne volitve pa še niso določeni.

RAZPIS MEST ZA ASISTENTE NA ZNANSTVENEM LICEJU

Pokrajinski odbor je razpisal natečaj za naslednja mesta na znanstvenem liceju s slovenskim učnim jezikom v Trstu:

1. mesto asistenta za kemijo
2. mesto asistenta za fiziko
3. mesto asistenta za risanje
4. mesto asistenta za prirodopis.

Prosivci morajo imeti maturo na klasičnem ali znanstvenem liceju, morajo popolnoma obvladati slovenščino in morajo biti italijanski državljani.

Prošnje za pristojnost k natečaju je treba vložiti pri glavnem tajništvu pokrajine do 12. ure dne 19. avgusta 1967.

Vsa potrebna navodila se dobijo v tajništvu znanstvenega liceja (Strada di Guardiella 13/1) med uradnimi urami.

20. Slovenski tabor na Repentabru

(Nadaljevanje s 3. strani)

pa s svojimi besedili anahronistično v našem modernem, treznem in dinamičnem času. Naši skladatelji bi se morali zamisliti ob tem in nam zložiti modernejše himne, pa tudi vodstva kulturnih organizacij naj bi mislila na to in objavila kak nagradni razpis za nove himne.

Glavni govor na taboru je imel Drago Štoka. V njem je pozval navzoče in vse Slovence, naj bodo narodno zavedni in ponosni, da so sinovi slovenskega naroda, sinovi trdnega, ponosnega ljudstva, ki je znalo vedno v svoji dolgi zgodovini obraniti svojo zemljo pred vsakovrstnimi napadavci, vpadniki in raznarodovavci. Sovražniki so mnogokrat požigali, pustošili in pobijali po slovenski zemlji, toda naše ljudstvo se je hrabro branilo v taborih in je vsakokrat spet obnovilo svoje vasi in cerkve. In tudi zanaprej nas ne bo zmogel noben sovražnik, če bomo trdni v svoji narodni zavesti in če bomo ljubili svojo domovino ter jo pomagali požrtvovalno braniti in obvarovati našim potomcem. Krepko ploskanje je potrdilo, da so poslušavci odločeni za to.

Prvi del sporeda je končal nato spet kvintet »Pleiades«.

Po kratkem odmoru, med katerim pa so morali tem huje garati prodajavci pršuta

in pijač, se je nadaljeval spored z nastopom združenih pevskih zborov pod vodstvom prof. Humberta Mamola. Nastop je resnično ugajal, a po splošni sodbi je bil nekoliko prekratek, ker ljudje si želijo naše pesmi.

Dijaki višjih srednjih šol iz Trsta so zaigrali nato pod okriljem Slovenskega odra osrednji del drame Zorka Simčiča »Krst pri Savici«. Nastopili so Marijan Kravos kot Črtomir, Nataša Sosič kot Bogomila, Emil Guštin kot duhoven, Peter Suhadolc kot Staroslav, Ivan Peterlin kot Ribič in Ivana Suhadolc kot Bistra. Avtor je igro nekoliko preveč naslonil na Prešernov spev, zato je dramatično premalo razgibana in napeta. Mladi igralci so ji skušali dati čim več živahnosti in dejanja, vendar je kljub temu vplivala nekoliko statično za oder na prostem. Verjetno bi prišla v dvorani bolj do izraza, tembolj ker je težišče na pesniški besedi.

Škoda, da ni za konec nastopil še kak zbor. Vendar so se gledavci tudi tako razhajali vedri in zadovoljni, da so doživeli tako lep praznik slovenskega in verskega pomena, ter odločeni, da se drugo leto spet snidejo na 21. Slovenskem taboru na našem Repentabru, ki je postal že pravi simbol odpornega in zavednega slovenstva na Tržaškem.

† JANKO FURLAN

Z bliskovito naglico se je v sredo po številnih kraških vaseh razširila žalostna vest, da je umrl Janko Furlan, znani javni delavec iz Sempolaja. Vedeli smo, da je v zadnjem času bolehal in da je zato šel iskat zdravja v nabrežinski sanatorij, vendar smo bili prepričani, da se bo kljub letom — imel jih je 79 — kmalu vrnil na svoj dom, na svoj Kras in tu vestno nadaljeval delo marljivega zapisovaleca velikih in majhnih dogodkov po naših kraških vaseh, delo iznajdljivega pobudnika najrazličnejših dejavnosti, delo kritičnega spremljevalca političnega, kulturnega, gospodarskega in družbenega dogajanja, zlasti v svoji ožji okolici.

V sredo je smrt žal pretrgala nit življenja temu odličnemu predstavniku našega Krasa, možu širokih obzorij in globokega znanja, branilcu našega delovnega človeka, ljubitelju narave in prijatelju ter svetovalcu tistega stanu, ki je z naravo najtesneje povezan, to je našega kmečkega človeka. Če bi namreč zbrali vse članke, razprave, zapise itd., ki jih je Janko Furlan objavil samo v povojni dobi, bi jih gotovo bilo za mnogo debelih knjig. Njegova smrt pomeni zato neprecenljivo škodo za slovensko ljudstvo na tem koščku slovenske zemlje.

Pokojnik se je rodil v Mavhinjah leta 1888. Učiteljske je dovršil v Kopru in nato nastopil službo učitelja po raznih vaseh na Krasu. V dobi fašistične diktature je bil stalno preganjan. Da bi se izognil aretaciji, se je umaknil v Maribor. V svoje rojstne kraje se je vrnil po osvoboditvi in se z navdušenjem ter z idealizmom lotil dela za blagor svojega ljudstva. Doživel je tudi marsikatero grenko razočaranje in krivico, vendar ga to ni nikdar potlačilo ali zmanjšalo njegove volje do plemenitega javnega delovanja.

Naj zaslužnemu Slovencu sveti večna luč. Užaloščeni družini, zlasti pokojnikovi vdovi, sinu Dušanu in hčerkama izrekamo globoko občuteno sožalje.

D. L.

Beneška Slovenija

Srednje:

PODZEMELJSKI SVET

Dolgo časa je prevladovalo mnenje, da sestavljajo tla hribovitega sveta pod Matajurjem, Kolovratom in drugod po Beneški Sloveniji povečini le peščenjaki in ne apnenici. Iz starih časov smo poznali kot kraški geološki pojav le Landarsko jamo in ono pod Mijo. Kasneje so prišle na dan lepe Završke jame v Terski dolini. Le redki domačini in še redkejši raziskovalci so vedeli še za mnoge druge, a si niso upali dosti prodreti vanje.

Med take jame sodijo tudi nove jame v Podsrednjah v občini Srednje. Pred kratkim so jih prišli raziskovat jamarji iz Tržiča, ki že nekaj časa živahno raziskujejo podzemeljski svet v Beneški Sloveniji. Podsrednjsko jamo so začeli pregledovati, a niso prišli daleč v njeno notranjost, ker jih je ustavila voda. Sodijo pa, da je precej dolga in v zvezi z drugimi votlinami.

Pri tem moramo pripomniti, da so podzemeljske jame dvojne važnosti za naše kraje. Prvič, ker bodo lahko privabile številne turiste; drugič pa zato, ker bi mogle

PRI RDEČI HIŠI

Pritožbe zaradi slabe zmogljivosti obmejneg prehoda pri Rdeči hiši se vedno ponavljajo in to popolnoma upravičeno. Ne gre samo za hudo oviro tovornega prometa in za premajhne prostore, kjer bi se težka vozila ustavljala. V slabem vremenu so godrnjali tudi številni potniki, ki so morali čakati pod kakim napuščem na žigosanje in carinjenje. Ob dežju se je zmočilo tudi blago v avtomobilskih prtljažnikih, ko so financarji pregledovali, kaj kdo prevaža.

Zdaj pa bo menda teh nevšečnosti konec. V teku so že dela za gradnjo dveh velikih ostrešij na levi in desni strani carinarne. Strehe bodo segale preko ceste, da bodo na suhem ali v senci tudi avtomobilisti. Gradnja, ki jo financira ministrstvo za javna dela, bo končana že v treh mesecih.

S tem pa še ni rešeno vprašanje za parkiranje številnih vozil. V ta namen je bila sklicana posebna seja na prefekturi. Razpravljali so o prostorih, kjer bi se mogli tovornjaki ustavljati in ne kakor zdaj po bližnjih cestah. Pripravnih zemljišč je v bližini prehoda kar precej. Zato je čudno, da še ni mogoče rešiti tega vprašanja.

GORISKI DAVKOPLAČEVALCI

Iz seznamov, razstavljenih na goriški občini, je razvidno, da je v Gorici 8844 davkoplačevalcev podvrženih družinskemu davku. Vsi ti bodo odšteli 248 milijonov lir za družinski davek. Med temi je sedemnajst meščanov, ki bodo plačali več kot 5 milijonov družinskega davka. Na prvem mestu je zapisan bivši »Montov« (zastavljalnik) ravnatelj, ki bo plačeval 15 milijonov lir tega davka.

Seveda je moral imeti tudi temu primerno visoke dohodke.

DRAGO OHLADILO

Po dolgi pasji vročini je začel padati dež v ponedeljek zvečer okrog osme ure po mestu in vsej goriški okolici. Sprva narahlo, potem pa je zapihala burja z močnim nalivom. Lomilo je veje, odnašalo korce, da so morali gasilci pomagati na več krajih.

- Kanalška dolina

podzemeljske vode napajati mnoge vodovode in rešiti te vasi pred vsakoletnim poletnim pomanjkanjem potrebne vode. Zatorej bi bilo res potrebno vse to podzemlje sistematično raziskati

Slenart:

VERSKI STIKI

Med videmsko pokrajino (pa tudi slovensko-beneškimi vasi) in Slovenijo se vedno bolj krepijo kulturni in športni stiki. Zadnje čase je pa prišlo tudi do razgovorov med zastopniki slovensko-beneške duhovščine in cerkvenimi predstavniki Slovenije.

Pred kratkim so namreč obiskali gospodje Birtič, Cenčič, Gujon in Lavrenčič nekateri kraje v Sloveniji in so se še posebej ustavili na obiskih pri vseh treh slovenskih škofih v Kopru, Ljubljani in v Mariboru. Cerkevni dostojanstveniki so zelo prijazno sprejeli naše dušne pastirje in so z velikim zanimanjem poslušali njihov prikaz o verskem in splošnem položaju slovenske manjšine pod Matajurjem, ki je bila vedno vdana svojim duhovnim voditeljem.

Marsikje je pa klestila debela toča in je povzročila velikansko škodo. V Doberdolu in v Jamljah je pobrala tri četrtine vinskega pridelka. Enako tudi v solkanski okolici in na Krasu okrog Brestovice. Na Vipavskem je pa najhuje prizadeta katastrska občina Brje in Velike žablje. Kot jajca debela toča je uničila trte in sadno drevje tako hudo, da ne bo nič pridelka in bodo morali trte na novo škropiti, da jih rešijo za prihodnje leto.

Po nalivih je torej prišlo do malega ohladila, a so ga marsikje drago plačali.

Doberdob:

NOVA SOLA — PROTOSINHROTON PODJETJE

Obnovitev osnovne šole bo kmalu dokončana. Občinska uprava je odobrila še zadnje izdatke za notranjo opremo. Na dražbi bo oddana nabava za opremo šolskih prostorov, ki bo stala 426 tisoč lir. Namestili bodo tudi novo dvigalo za blago. Šolsko poslopje bo brzkone odprto že septembra in se bo pouk v prihodnjem šolskem letu začel že v novem poslopiju. Upamo torej, da bo toliko časa zavlačevano vprašanje šolskega poslopija s tem dokončno rešeno.

Drugo vprašanje, ki je postalo življenjske važnosti za Doberdobce, je postavitve »protosinhrotona«, velikanskega podjetja za proizvodnjo jedrske energije. Svet CERNA, mednarodne jedrske energije, je na zadnji seji v Ženevi razpravljal o kraju, kjer naj bi bilo to podjetje zgrajeno. Večje število držav je ponudilo prostor zanj. V Italiji je bilo izbranih več krajev za jedrsko centralo. Nazadnje so izbrali kot najbolj pripravno področje doberdobsko planoto. Če bo prišla v poštev Italija, bo stal protosinhroton v Doberdolu.

Načelna odločitev bo padla proti koncu leta. Leta 1968 bo sestavljen odbor strokovnjakov za praktično izvedbo del, ki bi se začela leta 1969. V tem primeru bi mogel protosinhroton začeti z obratovanjem čez 10 let. Dosedanji proračun zanj pa znaša okrog 250 milijard.

Krmin:

NOVI ZUPAN

Po dveh mesecih ugibanj in praznih volitev so si v Krminu vendarle izbrali v petek novega župana. Kakor je znano, je prejšnji župan Benetti odstopil z odborom vred zaradi nesoglasij med večinskima strankama, krščansko demokratično in združeno socialistično. Spor na krminskem županstvu je začel dobivati že pokrajinski okvir.

Pri zadnjih županskih volitvah so pa nesoglasja sporazumno izgladili. Za novega župana je bil izvoljen z enajstimi glasovi dosedanji občinski svetovalec Luciano Stechina, ki pripada demokristjanski stranki. Po poklicu je trgovski zastopnik in je doma iz Krmina, kjer se je rodil leta 1934. Je torej še sorazmerno mlad in je ob nastopu obljubil, da se bo zavzel z vsem srcem za procvit občine.

V občinski odbor je bil spet izvoljen tudi industrialec Ivo Prinčič z enajstimi glasovi.

Iz Goriške

Sovodnje:

MNENJE OBČANOV

Kakor je znano, so na zadnji občinski seji v Sovodnjah sklenili, da bodo asfaltirali precej cest, ki spadajo pod sovođenjsko občino. Upamo, da se bodo ta dela kmalu začela in da bodo tudi pravilno urejena, kar bo v splošno zadovoljstvo vseh občanov.

Vsekakor pa moramo omeniti, da se niso spomnili na asfaltiranje zadnjega dela ceste v takoimenovanem dolgem koncu vasi, ki pelje na glavno asfaltirano cesto. Tisti del poti nima pravega izhoda na glavno prometno žilo. Tudi te slabo pregledne ovinke bo treba urediti, preden se pripeti kaka nesreča.

Pa še na nekaj je treba opozoriti, in sicer glede javnih vodnjakov, predvsem v Sovodnjah. Ti so pravzaprav uničeni, ker se je pri urejevanju kanalizacije usmerila odtočna voda v vodnjake, ki so tudi ob suši dajali pitno vodo. Po mnenju večine občanov je le škoda tistih vodnjakov. Zato bi bilo prav, da bi se občinski upravitelji ozirali tudi v takih primerih na želje občanov.

Rupa:

NEVAREN OVINEK IN DRUGO

Že skoraj prevečkrat govorimo o naših cestah, bolj o stranskih, seveda. Pa tudi o glavni, ki pelje mimo Rupe proti Dolu, je treba kaj omeniti. Pri Ožbotovi gostilni je namreč nevaren ovinek, ki zapelje v nevarnost marsikaterega vozača. Na tistem kraju, in sicer v bližini mosta in blizu šole, bi morali postaviti na daleč vidno opozorilno tablo.

Morda bi tako večje opozorilo koristilo tudi mladim nepremišljenim voznikom, kot je bil v ponedeljek 19-letni Guido Fakin iz

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

Trsta. Dirjal je z neko mladenko čez most preko Vipave in je začel blizu omenjene gostilne preveč na levo. Zaletel se je v obcestni kamen, nakar se je vozilo zakotalilo 5 metrov navzdol pod škarpo. Avto se je pri padcu skoraj zmečkal. Mladeniča so potegnili iz razbitin le malo ranjenega, njegova spremljevalka se je pa precej pobila. Po naših njivah se suša že precej pozna in tudi škoda na pridelkih ne bo majhna. Krompir ne obeta več tako dobro kot prej. Enako je tudi s koruzo. Redke plohe pa ne namočijo dovolj žejne zemlje; kvečjemu grozijo, da se vsuje še kakšna toča, kot se je že marsikje proti severu. Tako vročega julija tudi starejši ljudje že dolgo ne pomnijo.

Letos se naši pevci niso udeležili nedeljskega tabora na Repentabru, ker ni nastopil tudi goriški moški zbor, pri katerem sodelujejo tudi Rupenci in Pečani. Ne vemo sicer za pravi vzrok izostanka, a nam je vendarle žal. Kljub temu pa pozivamo pevce, naj se kmalu začno spet vaditi, zlasti ljudske pesmi.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka „Zaliva“

Izšla je nova, 6-7. številka revije »Zaliva«, v kateri pa ne sodeluje več komunist S. Spetič. Ta se je namreč odmaknil od pobude »Zaliva« za ustanovitev Slovenske socialistične stranke na Tržaškem. Namesto tega pa najdemo v tej številki »Zaliva« odprto pismo Stojanu Spetiču. Podpisal ga je član uredništva Marko Kravos. V njem odgovarja Spetiču in ga hkrati spet vabi k sodelovanju. Pismo pa napravi slab vtis zaradi nenavadno grobega polemčnega tona (in izražanja) od tistih, na katere pravzaprav ni naslovljeno, in zaradi idejne nejasnosti, ko skuša vsa nasprotstva, porojena iz očitnih političnih razlogov, zreducirati spet samo na nasprotje med »levico« in »slepim politikantstvom«, ki baje »razbija to, kar je veliki večini zamejskih ljudi najbolj sveto: naše odporniško gibanje in matična domovina«. S tem se je vsa aktualna in zanimiva polemika zadnjega časa vrnila na stare pozicije in še nekoliko bolj nazaj. Če namreč gre samo za to, zakaj potem sploh vsa polemika? Pismo daje tako prav tistim, ki si od vsega začetka niso bogve kaj obetali od novih pobud »Zalivovega« uredništva, sodeč, da je prešibko, da bi jih izpeljalo. Videti pa je, da je predvsem idejno preveč neenotno, kajti med Pahorji, Kravosi in Spetiči zijajo, kot se zdi, prepadi.

Tudi sol te številke so Pahorjevi prispevki. Boris Pahor sodeluje v njej z referatom »Slovenstvo danes«, ki ga je prebral na diskusijskem večeru, ki sta ga priredili uredništvu »Zaliva« in »Mosta«, ter s »Tržaškimi zapiski«, v katerih polemizira med drugim z Ernestom Petričem, ki je v reviji »Teorija in praksa« odgovoril na njegove prejšnje »Zapiske«. Razpravlja tudi o slovenstvu in njegovi »samobitnosti«. Ta izraz pa ni posrečen in ne izraža tistega, kar ima Pahor v mislih, kajti o »slovenski narodni samobitnosti« smo si Slovenci na jasnem že od časa, ko je Prešeren zavrnil Vrazove ilirske sanjarije. Dejansko se je začela polemika o dosti bolj konkretnem pojmu: o politični in gospodarski samostojnosti slovenskega naroda in o njegovi državnosti, to je — v bistvu — o tem, če slovenski narod danes ima tolike atribute lastne državnosti, da bi lahko samostojno reševal svoje probleme.

Sicer pa je nemogoče na kratko prikazati vsebino in aktualnost teh Pahorjevih »Zapiskov«, h katerim se bomo zato še povrnili, ker pomenijo po našem mnenju enega najbolj živih in pozitivnih znakov, da slovenstvo še razpolaga z življenjsko energijo in da še ne misli na svojo smrt. »Slovenski komunisti naj zato nehajo s tezami, da bo

narodnost počasi izginila,« piše Pahor in to je tudi na splošno vodilna misel »Zapiskov«.

Marko Kravos je objavil svoj referat »Ob mlajši tržaški generaciji«. Igor Kosmina piše o »Manjšinah v italijanskem ustavnem sistemu«. Irena Žerjal Pučnik nadaljuje »Tragedijico na Grobljah«. Objavljen je izbor pesmi raznih avtorjev pod naslovom »Iz najmlajše slovenske lirike«. Sergej Verč je prispeval odlomek iz svoje drame »Kocke v kocki«, Ziva Gruden pa »Poltrezno razmišljanje«. Dušan Hreščak, iz Socialistične stranke Italije, je napisal obširen članek »O ustanovitvi slovenske socialistične stranke«, v katerem seveda napoveduje, da bi bila taka (slovenska) socialistična stranka politično jalova.

Radoslava Premrl nadaljuje svoje spomine na brata Vojka Z. velikim zanimanjem prebere človek poziv skupne skandinavskih intelektualcev za obrambo ogroženih jezikov, med katerimi navajajo kot ogrožene jezike poleg lužiške srbsčine, bretonščine, baskovščine, letonščine in še cele vrste drugih jezikov v Sovjetski zvezi in drugod tudi slovenščino v Beneški Sloveniji in Reziji.

Savina Remec ocenjuje letošnjo gledališko sezono SG. Številka se končuje z raznimi polemičnimi prispevki, pismi in drugim.

E. Z.

Julijska številka „Mladike“

Julijska številka »Mladike« prinaša na uvodnem mestu članek Maksa Saha »Na počitnice«, v katerem poziva k odgovornosti tudi v počitniških dneh, kajti neprevodnost in pomanjkanje čuta za odgovornost se vse prerado konča s krvjo na asfaltu. V članku odkrijemo tudi pomenljiv stavek (ko govori o dostojnosti): »Toda ne gre toliko za obleko kot za vedenje.«

G. B. je avtor dobro napisane »imaginarne« reportaže iz Vietnama »John je umrl v soboto popoldne«. John je ameriški črnc, ki je padel, ko je skušal rešiti vietnamskega otroka iz frontne črte. Nekaj člankov se ukvarja z našo šolo in potrjuje njene veljavnost, ki se kaže v rezultatih. M. M. je objavil zanimivo poročilo o izletu v slovensko Rezijo. Saša Martelanc pa piše pod naslovom »Izrael ni nastavlil še levo lice« o spopadu med Nasserjem in Izraelom ter opozarja na to, kako »oazo miru«, ali bolje rečeno delovanja, si je našel Hitlerjem v današnjem Egiptu, kjer se spet na veliko tiska in prodaja Hitlerjev »Mein Kampf«, seveda v arabskem prevodu.

Jože Peterlin je objavil članek v spomin umrlega slavista Umberta Urbanija. Isti piše o gostovanju ljubljanske Drame.

Objavljenih je »Pet pesmi za poletni čas« od E. M. Ko (Kondor) odgovarja na vprašanje v naslovu »Je slovenstvo ogroženo?«. Slavko je prispeval dve pesmi: »Kraška vas« in »Hrepenenje«. Zlasti druga je lepa. Kondor komentira tudi »dva primera« političnega značaja. J. P. pa poroča o prazniku župnije v Bazovici.

V rubriki »Zena in dom« najdemo med drugim članka o zdravilnih zeliščih in preprogah v naših stanovanjih. Zadnje strani pa so posvečene literarnim dogodkom, zlasti recenzijam. Ml. r. ocenjuje knjigo Cirila Žebota »Slovenija večeraj, danes, jutri«, Maks Sah Jurčecovo knjigo »Skozi luči in sence« II., Kocbekovo »Listino« in Pušvo publikacijo »Svoboda v polmraku«, Tehtalec pa peto številko »Zaliva«. To je poleg raznih manjših prispevkov vsebina julijske številke »Mladike«, ki je tudi tokrat lepo ilustrirana.

51 Pokristjanjenje Slovencev N. II.

Baltska jezikovna plast se je organsko vsadila na nordijsko jezikovno deblo in se vrtla vanj. K temu so poleg trgovinskih zvez pripomogli najbrž tudi baltski vojni ujetniki in sužnji, pa tudi kolonizacijsko prodiranje Solvendcev proti baltskemu vzhodu in severovzhodu. Teh odprav so se udeleževali najbrž tudi mnogi taki, ki so se po daljšem ali krajšem bivanju med Balti vrnili domov in doma tudi ostali, prinesli pa so s seboj precej novih besed in slovničnih oblik ali vsaj tujo izgovorjavo.

O teh pohodnih solvendskih kolonistov proti vzhodu, ne le med Balte, ampak tudi dalje na vzhod, med Skite in Sarmate ali ugrofinska ljudstva na severovzhodu pričajo mnogi dokazi, predvsem pa dejstvo, da se je ohranila močna skupina solvendskih (slovenskih) kolonistov okrog Novgoroda in Ilmenskega jezera. In zelo značilno je, da ugotavljajo zgodovinarji in arheologi tam poleg imena Slovenci tudi najdbe, ki jih pripisujejo švedskim kmečkim kolonistom. Po tem so nekateri sklepali, da sta se tam križala slovenski in švedski kolonizacijski val. V resnici pa je šlo gotovo samo za en, solvendski

val, ki je bil dejansko tudi švedsko-nordijski, kajti Solvendci in Švedci so bili tedaj etnično in tudi kulturno najbrž še eno in isto ljudstvo, glede na to, da so še gotovo obstojale, kot smo že omenili, živahne zveze preko Baltskega morja in so prihajale od tam verjetno še vedno nove solvendске (švedske) odprave.

Po Tacitovem pisanju so prebivali Helvaeoni in Hari nekje ob srednjem in južnem toku Odre in njenih pritokih na desnem bregu, vendar pa so gotovo imeli v oblasti tudi širok pas baltske obale, saj drugače bi se bile težko odvijale pomorske zveze med njimi in nekdanjo domovino v Skandinaviji. Za dokaz, da so Solvendci dalje časa prebivali na morskimi obali, nam lahko služi precej razširjen slovenski priimek Brglez ali Berglez, ki ne more pomeniti drugega kot sestavljenko ber-glaes (dobesedno: bere glaž), torej naziv za človeka, ki je bral (nabiral) jantar. Po švedsko se pravi nab'rati bära, od'od bär — jagoda in v slovenščini nabirati jagode, morda tudi beseda borovnice, pa tudi besede brati, bera in berač. Že Tacitus pa tudi navaja, da so imenovala baltska ljudstva jan-

tar »glaesum«, toda to je v resnici, kot naglašajo tudi komentatorji njegovega dela, germanska beseda, katero so si morda Balti izposodili. Iz nje izhaja švedska beseda glas (glasskiva — steklena šipa) in tudi slovenska glaž ter pridevnik glažovni ali narečno glažovnat; verjetno pa tudi narečni izraz gleštati v pomenu posedovati premoženje ali denar (najbrž iz glaes-tag — vzeti jantar). Po tem lahko sklepamo, da je jantar služil tudi kot plačilno sredstvo.

Glede na to, da so si Balti izposodili to značilno besedo (in najbrž še mnogo drugih) pač ni mogoče dvomiti, da so si tudi Solvendci izposodili pri njih številne besede in da je v slovenščino vgrajena neka plast baltskih jezikovnih elementov.

Pomorski izrazi

Pomorske zveze med Skandinavijo in Solvendi južno od Baltika dokazuje tudi slovenska beseda sever, ki ne more biti drugega kot skandinavska beseda sae-foerd ali sae-foerr, ki pomeni morsko vožnjo. Ker je potekala ta plovba v smeri jug-sever, je postal izraz sae-foerr s časom sinonim za sever in je prešla beseda norr (sever) v pozabo.

(Dalje)

GOSPODARSTVO

Pridobivanje sladke vode iz morske

Vprašanje sladke vode je za človeštvo enako važno kot vprašanje prehrane. Razlika je le v tem, da imamo za rešitev tega vprašanja na razpolago nevsahljive zaloge morske vode, iz katerih človeštvo že pridobiva sladko vodo.

Največja priprava za pridobivanje sladke vode iz morske je v Kuwaitu (Perzijski zaliv), kjer pridobijo dnevno 27.000 m³ sladke vode (1 m³ = 1.000 litrov ali 10 hl). Druga največja naprava je za polovico manjša, to je za 13.000 m³ vode, in sicer v Arubi (Karaibi). Vse ostale naprave so manjše: Največ teh naprav je v ZDA, precej mčona — za 5.900 m³ — v Tarantu (Italija), za 5.000 m³ v Sevčenku (Rusija), nekoliko manjša v Eilatlu (Izrael) in ena celo v Gibraltarju.

Iz morske vode dobijo sladko vodo na več načinov, a so vsi še precej dragi. Ti načini so v glavnem:

1. destilacija z navadnim izparevanjem

ITALIJANSKA TOPOLOREJA

V l. 1964 je bilo v Italiji 152.000 ha nasadov topolov. Od teh jih je bil pretežni del v Severni Italiji, in sicer 140.000 ha. Topolovih nasadov je bilo največ v Lombardiji, nad 68.000 ha. Sledi Piemont s 40.000 ha, nato Emilia-Romagna s 12.174 ha in končno Benečije z 11.975 ha. V Julijski krajini je največ topolovih nasadov v Furlaniji in sicer 7641 ha.

Danes ni več tistega zanimanja in ognja za topolorejo kot pred leti. Premnogi so bili opečeni, saj večkrat niso mogli oddati dozorelih topolov niti po ceni gorilnih drv. Ravno za topole pa so določili najbolj rodovitne parcele zemlje? Ta zemlja se bo zopet vrnila v sklop njivarstva.

Skoda pa je, da v Sloveniji ne upoštevajo teh izkušenj s topolorejo v Italiji in se še vedno zavzemajo za ureditev topolovih nasadov.

ali pri manjšem zračnem pritisku; 2. z elektrodializo, kjer prefiltrirajo slano vodo; 3. z zmrzovanjem — da se dela led; 4. s sončno destilacijo: od sonca sregreta voda izhlapi in ti hlapi gredo skozi cev, kjer jih prevzame močan tok zraku. Ta zrak se natisi — z vlago s hlapi in iz teh se dobi sladka voda.

Poleg navedenih načinov je še nekaj drugih, a vsi so prav tako dragi. Toda če bi bila sila, bi človeštvo tudi tiste uporabljalo, preden bi od žeje pomrlo. Tega strahu pa ni. Rusija gradi sedaj v kraju Sevčenko ob Kaspijskem morju napravo za pridobivanje 120.000 m³ sladke vode dnevno.

—•—

150.000 MLEČNIH KRAV JE POTREBNIH

Malo je na svetu držav, ki lahko dobavijo res prvovrstne mlečne krave. V veliki množini jih ne more dobaviti nobena. Kot izvoznice prihajajo v poštev Nizozemska, Kanada, ZDA, Nova Zelandija in nekoliko Švedska. Potrebe pa so velikanske: po visokorodni mlečni živini povprašujejo skoraj vse ostale države na svetu.

Organizacije živinorejcev pa ne dobavijo plemenite živine brez posebnih predpogojev. Kaj pomaga npr. da pride v Alžir čreda najboljših krav, če pa tam niso še ustvarjeni pogoji zanje in ni osebja, ki bi znalo ravnati s kravami. Zato danes države izvozeljice plemenite goveje živine zahtevajo, da pošljejo države uvoznice gotovo število osebja na šolanje v državo izvoznico, da se tam usposobi. Tako se je živinoreja v nekaterih državah po drugi svetovni vojni znatno izboljšala. A žal ne vzamejo vsi teh vprašanj dovolj resno in tam zato tudi ni uspehov. Krivci najdejo vedno mnogo izgovorov.

Za zadovoljitev držav uvoznic bi bilo potrebnih letno 150.000 mlečnih krav, a jih ni na razpolago.

RAZSTAVA STAREGA KMEČKEGA ORODJA NA IX. KMEČKEM TABORU

Prihodnji mesec se bo v inah v prostorih Prosvetnega doma, že tradicionalni osrednji praznik tržaških poljedelcev: Kmečki tabor.

Letos bo ta prireditev trajala štiri dni. Začela se bo v soboto 12. avgusta in se bo nadaljevala v nedeljo, ponedeljek in končala v torek 15. avgusta.

Poleg razstave kmetijskih strojev, razstave zelenjave in povrtnin in poleg plesa, misli organizirati Kmetijska zadruga prvo razstavo starega kmečkega orodja.

Misel o taki razstavi se je porodila ob pogledu na današnji vse intenzivnejši tehnični napredek. Ta je posegel tudi v kmetijstvo. Dandanes je tudi v naših krajih ta pojav močno opazen. Marsikdo že ima motorno kosilnico ali druge stroje. Zaradi tega začenjajo iti vsa klasična orodja v pozabo.

Mladina ne pozna več starih načinov dela ne orodja, oziroma opreme, ki se je ob taki priliki uporabljala. Kdo še pozna npr. lesen plug? Stara oprema je na žalost povečini lesena in zaradi tega izpostavljena hitrejšemu razpadanju. Ni pa kot marsikdo misli, le stara šara, ki je najbolj primerena za uničenje, za ogenj. Samo pogledimo na druga področja. Ali nimamo muzejev, kjer so razstavljeni stari avtomobili, staro orožje itd. V prirodoslovnem muzeju v Trstu so razstavljeni predmeti, katere je človek uporabljal v pradavnini. Danes skuša človek ohraniti vse tisto, kar je pristen izraz hotenja in dela, izoblikovanega v danem predmetu.

V tem smislu moramo gledati tudi na orodje, ki jo je naš kmetovalec nekdanj uporabljaj. Če ste si ogledali etnografsko razstavo v Sv. Križu, prirejeno prejšnji mesec, ste morda zapazili, da je izžareval vsak razstavljeni predmet neko toplino. Kar ste videli, je bilo nekaj našega, domačega, nekaj vrednega. Zatorej bi hotela tudi Kmetijska zadruga izpričati vso toplino, ki izvira iz pristnega kmečkega ustvarjanja, iz kmečkega orodja, prav z veliko količino razstavljenega materiala.

Zato pezuva vse, ki hranijo kak tak predmet, ki je v zvezi s kmetijskim življenjem, od obleke do orodja, da to javijo.

Vsako sodelovanje pri tej pobudi pomeni osvetlitev in povzdigovanje osnovne dejavnosti pri vsakem narodu: kmetijstva.

Novice po svetu

V enem samem dnevu — v soboto 22. julija — se je ubilo v švicarskih Alpah v štirih nesrečah osem plezalcev. Tudi v slovenskih in italijanskih Alpah je bilo letos že mnogo smrtnih nesreč.

Velik del zahodne Turčije je prizadel močen potres, ki je povzročil veliko škodo in paniko v raznih mestih. Najbolj je prizadeto mesto Adapazari, 135 km vzhodno od Istanbula.

Spomini iz prve svetovne vojne

59 V RUSKEM UJETNIŠTVU Inž. J. R.

Po večerji sem šel k ravnatelju, a so mi rekli da je truden, da spi. Nisem imel pravice buditi ga, poleg tega tudi ni sile, saj se vse lahko uredi tudi jutri zjutraj. Vračajoč se od ravnateljevega stanovanja srečam na dvorišču Ivana Fomiča, mlajšega čam izmed bratov. Zelel je govoriti z menoj. Kaj pa bo? Zelel je, da se greva kam vsest. Prav, pojdiva v rastlinjak. Začne mi razkladati, da sem jaz tujec in sem komaj nedavno prišel, zato mi razmere ne morejo biti znane. Njega sicer nič ne briga, ker smo v teh ozirih vsi prosti, a v moje dobro mi svetuje, da ne hodim preveč k feldšerjevim. Je sicer časti vredna družina, a najmanj časti da dela družini starejša hči Nina. »Ta se za vas zelo zanima in bi vas rada omrežila,« je rekel. »To je razumela moja sestra Evdokija iz pogovorov z njo. Moja sestra pa ne ve, kar

vem jaz. Nina ima svojega ljubčka že par let in gre večkrat k njemu v Benderi. Gre z izgovorom, da gre na obisk k Sonji, k tej Molokanki, ki je sedaj pri njih. V Benderih je navadno tri dni, potem se vrne domov in samo lovila bi se po griču. Vi ste sedaj opozorjen, napravite pa kar hočete.«

Vprašal sem ga, če je bil on kdaj zaljubljen v Nino in če ga je odbila.

»Bil sem, bil in celo hudo, vse dokler je nisem spoznal. Potem sem jo pustil.«

»In sedaj niste zaljubljen?«

»Sem in nisem. Sicer pa boste zvedel vse, vam bodo že povedali. Pri srcu mi je Dunja, a Nina ji ne dovoli, da bi držala stike z menoj.«

»Pa saj Dunja je premlada za vas!«

»Ona ima 15 let, jaz 25, torej 10 let razlike. Saj je tudi pri Nikolaju Stepanoviču taka razlika.«

»Pa vam je dala Dunja kakšno upanje?«
»Solit naj se gre upanje in ona. Najpозnejše v dveh mesecih Fomičev ne bo več v Todoreštih, deklet pa je po svetu ničkoliko.«

Ko sem se uro pozneje vračal z vremenske opazovalnice, sem opazil, da se nekaj skriva za vodnjak, zato se Nini in Sonji ni posrečilo, da bi me prestrašili.

»Vi ste majhen, a ste heroj! Vsaj malo bi se moral pokazati prestrašenega,« pravi Nina.

»Tudi Napoleon je bil majhen, akakšen heroj je bil.«

»A smo ga vendar mi Ruskije.«

»Škoda, da ga niste že nekaj let prej, preden ste zažgali Moskvo. Koliko trpljenja bi bilo ljudem prihranjenega!«

To smo govorili pri vodnjaku, stoječ v trikotu. Tedaj stopita vsaka na eno stran in me primeta pod roko.

»Sedaj pa k nam! Marširajmo! Raz, dva! Jaz hočem danes govoriti z vami!« pravi Nina.

»Danes ne bo nič, ker sem truden in me glava boli,« sem odgovoril. (Dalje)

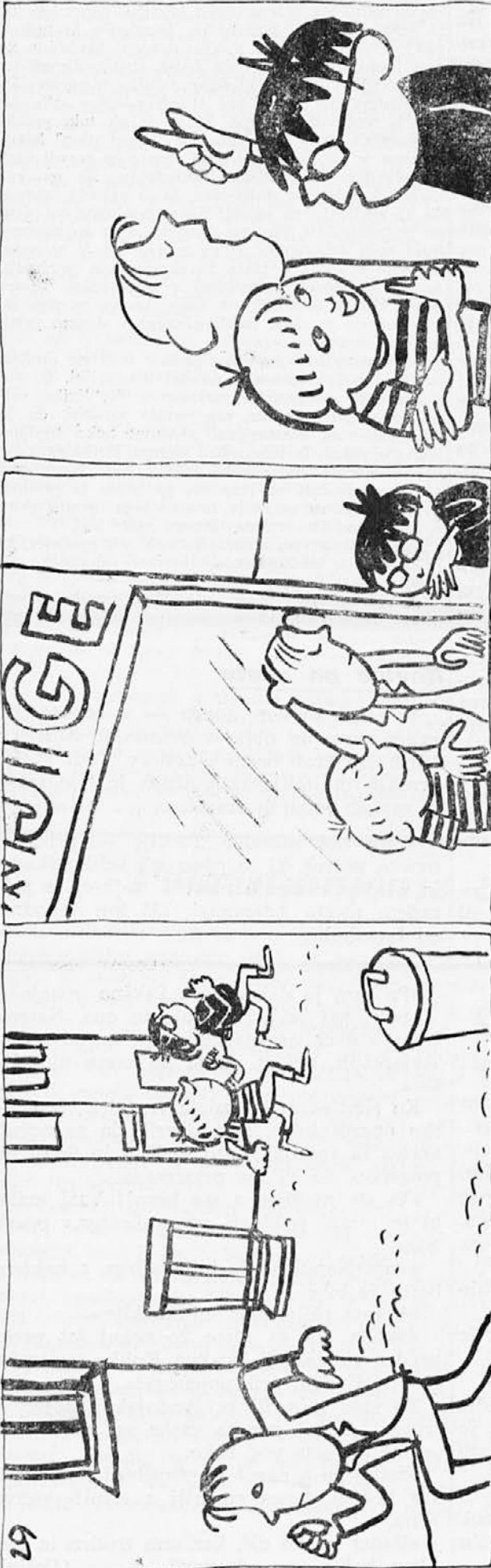
Srečka

Riše ANDREJ NOVAK

15

na podstrešju

Piše TONE FORNEZZI

29. Kakor se je ta dan lepo začel, tako se je klavrno poslavljajal. Ko zanalasč je šlo vse narobe. Fantje so stali na cesti pred antikvariatom in se rapeto ozirali gor in dol pa dol in gor, toda o starem kupcu v suknenih copatah ni bilo ne duha ne sluha.

»Niti sekunde časa ne smemo izgubiti!« je bil Marko spet prisrben. »Vidva tecita proti kolodvoru, jaz pa grem dol. Morda ga še ujamemo. Tukaj

se potem dobimo. Pojdita zdaj, brž!« Danko in Pik sta pri priči stekla. Marko pa tu di. Vsak na svojo stran.

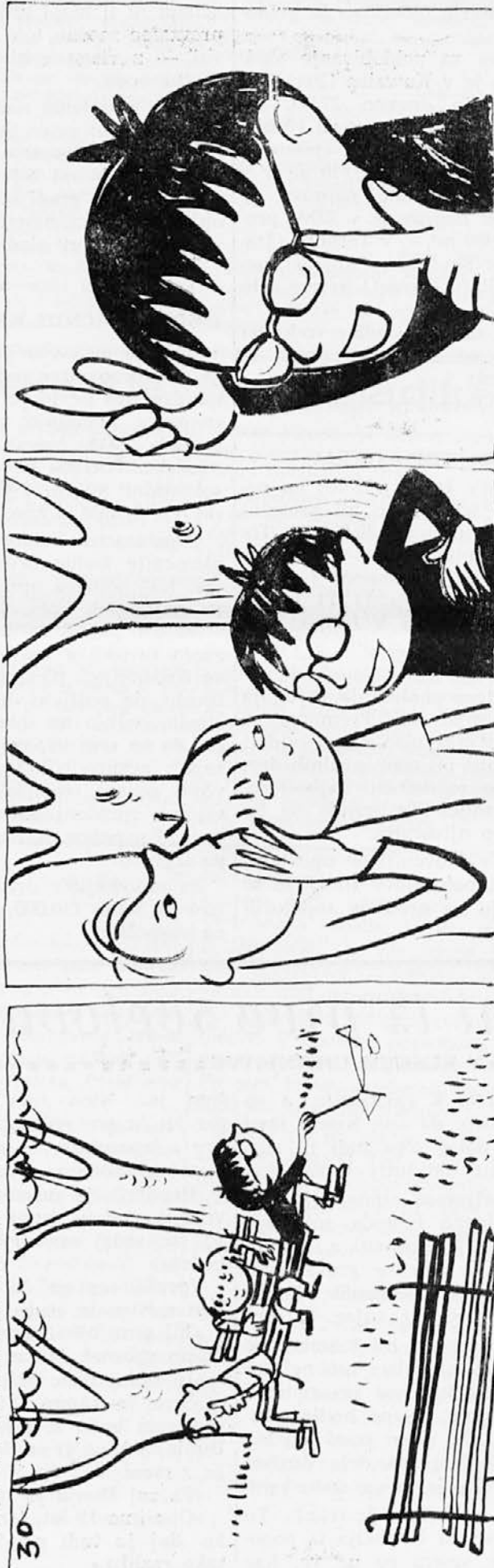
Dobre pol ure kasneje so se spet sešli pred antikvariatom. Nič. Njihov trud je bil zaman. Starega moža v copatah in z dragocenim leksikonom ni bilo nikjer, ko da se je v zemljo vdrl.

»Kaj naj storimo?« je zastokal Marko.

»Predvsem ne smemo obupati.« je samozavestno

govoril Danko in se že videl v vlogi slavnega detektiva Sherlocka Holmesa. »Pojdimo v park in vse takoj trezno razmislimo. Mislim, da ta primer ni neresljiv.«

Marko in Pik sta vedela, da je Danko požrl na gore kriminalnih romanov. Zdaj sta si od tega na tihem obetala veliko dobrega, zlasti še Marko, ki se je počutil kot utopljenec in bi se oklenil vsake slamice, od katere bi si mogel obetati rešitev.

30. Sedeli so na klopci v parku. Danko je z večjico risal na pesku čudne kroge in kvadrate, vmes pa napeto razmišljajal.

»Tako, vse mi je jasno.« je dejal po dolgem molku.

»Kaj ti je jasno?« je ustrelil kot iz sebe Marko.

»Vse, prav vse.« je dejal in odvrge palčico. »Poslušajta torej vidva antidetektivska tipa. Iz vseh razpoložljivih dejstev sem potegnul dva zelo po-

membrna indica.«

»Kaj si potegnul, Indijanca?« je nejeverno vprašal Pik.

»Pik, ti si butelj s patentom! Indica, to je sumljivo znamenje, s pomočjo katerega lahko izslediš iskano osebo. Torej — pazita! Stari možak je po mojem profesor, kajti vsi stari profesorji so si zelo podobni. Kot je splošno znano, so zlasti stari profesorji zelo razmišljeni in pozabljeni. Ta je bil

zelo pozabljen, saj je v copatah hodil po cesti. Iz tega pa lahko še sklepamo, da stane blizu antikvariata, kajti daleč v copatah le ne bi mogel priti. Spomnil sem se še nečesa. Če je kupil leksikon »Skrivnost lune«, pomeni, da se zanima za zvezde. Torej bo zelo verjetno s kakšnim stari daljnogledom oziroma s teleskopom zvečer ogledoval nebo. Ali vesta, cepca zelena, na kaj sedaj mislim?«